

CENTROPA

ZSIDÓ KULTURÁLIS MAGAZIN

KINSZKI IMRE

A fotóművészet
elfeledett mesterének
újralfedezése

Ebben a számban:

Kornis Mihály,
Forgács Zsuzsa Bruria,
Konrád Miklós,
Koltai András,
Bächer Iván,
Barna Imre,
Bitter Brúnó,
Sándor Zsuzsa,
Körner András,
Lakner Judit

KUTATJUK A MÚLTAT

Koltai András

Kezemben üknagyapám testvéreinek 1906-ban kihirdetett végrendelete. Oldalakon keresztül részletezi, milyen járandóság jár harmadik feleségének, amelynek összege megegyezik a feleség által hozományként a frigybe vitt összeggel. Egy letűnt világba visz vissza a papír: oda, ahol az asszonyok rendszeresen tíz-tizenöt gyereket is világra hoztak; oda, ahol a végrendelet külön kitér arra, hogy az özvegy megtarthatja a fehérneműjét is.

Üknagyapám testvére életútjának egy korábbi dokumentumát is sikeresen lenyomoztam már: névmagyarosítási kérelmét halála előtt 25 évvel nyújtotta be. Ez a dokumentáció jól adja vissza a gyarapodó Monarchiában asszimiláló zsidó polgárság gondolatvilágát, valamint a birodalmi bürokrácia világát is:

„Nagyméltóságú Minister Úr! Mély tisztelettel alulírott, azon alázatos kérelemmel járulok Nagyméltóságod elé, miszerint az idecsatolt okmányaim alapján, ugyaz én, valamint gyermekeim részére, a Gansel névnek Győrire való átváltoztatását, megengedni kegyeskedjék. Nagyméltóságod alázatos szolgálja.”

Nagypapám kilencvenéves koráig mesélte, hogy édesapjának mind a kilenc testvére, valamint azok minden leszármazottja a holokauszt áldozata lett. Aztán ki-

lencvenévesen ott állt telefonnal a kezében, és hallgatta, amint Kanadában élő unokatestvére sírva meséli, hogyan töltötte nagypapáméknál a szünidőt gyerekkorában. Hogyan találtam meg a hatvan éve elveszett unokatestvért?

Egy izraeli múzeum adta meg nagypapám egyik nagynénjének férjezett nevét. A férjezett név alapján megtaláltam a nagynéni sírját, amit rettentő szerencse folytán pár hónappal korábban unokái újítottak fel – Franciaországból. A sír gondozója mellényzsebéből húzta elő a francia névjegykártyát... Ők adtak egy magyar telefonszámot, ahol kaptam egy kanadait. S nemsokára nagypapám kezében tarthatta nagyszüleinek a fényképeit: nagyszülei ötven, illetve nyolcvan évvel korábban haltak meg, róluk korábban nagypapámnak nem volt fényképe.

Volt két felmenőnk, akik már hetven évvel ezelőtt kivándoroltak Dél-Afrikába. Jól tették, az itthon maradt teljes rokonság elpusztult a háborúban. Az egyikük fia jó harminc éve keresi rokonait, de az internet kellett hozzá, hogy egymásra találjunk.

Végül együtt mentünk el Lőcsére, ahonnan közös őseink származtak. A helyi levéltárban megtaláltuk édesapjának iskolai bizonyítványait, nagypapja gyászjelentését – és megnéztük azt a házat, ahol édesapja született. Nagy utat

tett meg Fokvárosból, amíg odatalált a lőcsei házhoz.

Három epizódot meséltem el, amely családom történetének kutatása során merült fel. Rég elvesztett rokonokat, sosem látott családtagokat találtunk meg. Járunk temetőkben, levéltárakban; beutaztuk az országot és a környező országokat is. Afrikában, Amerikában, Ázsiában, Ausztráliában és Európában is találtunk rokonokat – csak az Antarktisz maradt ki... Fényképekkel, iratokkal, történetekkel lettünk gazdagabbak.

Minél mélyebbre ássuk magunkat egy család történetébe, annál izgalmasabb felfedezéseket teszünk. Többször kiderült, hogy a családi legendáknak kevés közülük van a valósághoz. Az 1850-es években magyar menyecskére vágó angol áttelepülő például valójában Kárpátalján született, az ortodox zsidó felmenők pedig tőszyökeres református napszámok voltak, csak egy családi viszály során váltak zsidóvá.

Az információs társadalom jelenlegi formájában jelentősen megkönnyíti kutatásainkat. Több, akár tízmillió nevet is tartalmazó adatbázisban kutathatunk az interneten; percek alatt lenyomozhatjuk, Amerikába kivándorolt rokonaink mikor és hol haltak meg, leszármazottaik merre élnek. Bárkinek érdemes belefognia az útkutatás kalandjába. A kutatásnak azonban van egy metodológiája, amelyet érdemes elsajátítani, hogy a legkevesebb ráfordítással a lehető legjobb eredményt érheszük el. A kutatás sikerességét a szerencse nagymértékben befolyásolja, aprólékos és következetes munkával, valamint nagy kitartással sikeresek lehetünk – és elénk tárul családjaink múltjának egy rettentően izgalmas, mára jó részt elfelejtett időszaka.

Hogyan kell hát kutatni? Milyen adatbázisokat ismerhetünk meg? A következő írásokban ezekről lesz szó. Levéltári, könyvtári, internetes és egyéb kutatási lehetőségeket mutatok be, miközben elmesélem, milyen sikereket értünk el a kutatások során.